

Владимир Кривошејев

БИБЛИОГРАФИЈА ИСТОРИОГРАФСКИХ ИЗДАЊА О ВАЉЕВСКОМ КРАЈУ У 1997. ГОДИНИ

У протеклом деценијама ваљевска локална историографија је доживела велики и нагли успон. Њен континуиран развој можемо пратити од 1956. године, када се из штампе појавила популарно рађена монографија, превасходно туристичке намене, ВАЉЕВО И ОКОЛИНА. Од тада, тешко је могла проћи година а да се не изда бар једна публикација која је обрађивала теме из прошлости ваљевског краја. У почетку су то углавном биле књиге које су популаризовале НОР, да би се значајан преокрет одиграо 1966. са покретањем Гласника Историјског архива, који је представљао значајан квалитативни и квантитативни помак. Поред разноврсних чланака на страницама овог периодичног гласила, повећава се и број посебних издања која се појављују у једној години, а проширује се и опсег обрађиваних тема. Поред Гласника Архива и посебних издања, радови са разноврсним приступима прошлости ваљевског краја се већ деценијама могу наћи и на страницама ваљевског недељног листа „Напред“, а у новије време и у календару Ваљевац, односно Колубара, у истоименој месечној ревији, мионичком Запису, Тамнавским новинама и Љишко-качерским новостима.

До сада је, са различитих аспеката, извршено неколико ракапитулација објављених историографских радова: библиографија једног дела историографских прилога објављиваних у листу „Напред“ штампана је на страницама Гласника Архива (Љубисав Андрић: Завичајна прошлост – до 1941. године – на страницама „Напреда“, Гласник историјског архива бр. 15–16, Ваљево 1981, а исти аутор у овом броју Гласника доноси и наставак ове библиографије, до 1997. године), затим, у виду посебног издања је штампана библиографија прилога објављиваних на страницама Гласника Архива (Владимир Кривошејев: Библиографија прилога штампаних у Гласнику Историјског архива – од 1. до 30. броја, Ваљево 1996.), док су посебна издања на тему прошлости ваљевског краја пописана у зборнику Ваљево 1945–65. (Владимир Кривошејев: Развој ваљевске локалне историографије – са пописом посебних издања,

Ваљево 1945–1965, Саопштења са научног скупа Развој ваљевског краја 1945–1965, одржаног 19. септембра 1996. у Ваљеву, Ваљево 1997.).

Током протекле две деценије продукција историографских издања се знатно повећала. Неретко, током једне године из штампе изађе преко десетине радова, директно или индиректно везаних за прошлост Ваљева и његове шире околине. Ради њиховог олакшаног праћења редакција Гласника је одлучила да се од овог броја, у оквирима рубрике *Критике, прикази*, редовно објављује ретроспективна библиографија издања на тему прошлости ваљевског краја, која су се из штампе појавила током претходне године. За овај број је припремљен преглед монографија, зборника и годишњих часописа, с тим што ће се настојати да се за следеће бројеве преглед прошири из недељне и месечне штампе.

ВАЉЕВО 1945–1965, Ваљево, Народни музеј Ваљево, Институт за новију историју Србије, Београд, и Институт за савремену историју, Београд, 1997, 366.

Зборник саопштења са научног скупа: Развој ваљевског краја 1945–1965, одржаног 19. септембра 1996. у Ваљеву. Садржи 16 прилога; Развој и активности КПЈ/СКЈ у ваљевском крају 1944–1965. године (др Венцеслав Глишић), Нова власт у ослобођеном ваљевском крају (др Жарко Јовановић), Развој здравствене службе и рад здравствених установа у Ваљеву и ваљевском крају 1944–1965. (Снежана Радић), Деловање четничких група у ваљевском крају 1944. и после ослобођења (др Милан Лазић), Народноослободилачки фронт у ваљевском крају после ослобођења 1944. године (др Драгољуб С. Петровић), Добровољне активности у обнови и изградњи 1944–1950. (Милорад Радојчић), Видови послератног развоја ваљевског краја у првим бројевима листа „Све за победу“ и „Напред“ (Драгојла Цветковић), Урбани развој Ваљева 1945–1965. (Риста Анђелополић), Миграција село–град у Србији после Другог светског рата, с посебним освртом на ваљевски крај (др Ђорђе Пиљевић), Стање привреде у ваљевском крају 1944–1945. (др Никола Живковић), Промене својинских односа у ваљевском крају 1944–1960. (др Момчило Митровић), Шабачко ваљевска епархија и њени епископи 1945–1965. године (др Радмила Радић), Рад Музеја и Архива, од оснивања до 1965. године (Драгана Лазаревић–Плић), Знаменити књижевници и научно-стваралачке појаве у послератном развоју ваљевског краја (др Никола Цветковић), Развој ваљевске локалне историографије, са пописом посебних издања (Владимир Кривошејев) и Физичка култура и спортски живот у Ваљеву 1944–1965. (Зоран Трипковић).

Кристиа Вујић: **ОСНОВНА ШКОЛА „ЖИКИЦА ЈОВАНОВИЋ ШПАНАЦ“ ВАЉЕВО 1951–1996**, Ваљево, ОШ Жикица Јовановић Шпанац, 1997, 256

Друго, допуњено и проширено издање спомен-монографије школе, приређено поводом 45-годишњице њеног оснивања. Садржи следећа поглавља: Предговор, Жикица Јовановић Шпанац, Хронологија неких

догађаја, Школска зграда, Материјални услови и опрема, Културна и јавна делатност, Наставни планови и програми по којима је школа радила и друга документа, Директори школе, Помоћници директора школе, Преглед кретања радника школе од њеног оснивања до данас, Стручни органи и стручно усавршавање наставника, Школски органи управљања, Фондови дародаваца, Школска библиотека, Лист „Прве искре“, Ученици, Бројно стање ученика и одељења од оснивања до данас, на почетку школске године, Бројно стање и успех ученика на крају наставне године, Васпитни рад са ученицима, Здравствена заштита ученика, Екскурзије, рекреативна настава, зимовања и летовања ученика, Ученичке организације, Слободне активности ученика, Професионална оријентација ученика, Ученици који су завршили осми разред, Ученици генерације, Ученици – добитници дипломе „Вук Караџић“, Ученици – добитници посебних диплома.

ГЛАСНИК бр. 31, Ваљево, Историјски архив Ваљево, 1997, 280

Нова свеска часописа који је 1966. године покренуо Историјски архив Ваљево, са циљем презентације радова из националне историографије, са тежиштем на питањима из прошлости Ваљева и његове шире околине. Садржи 24 прилога. У рубрици Чланци налазе се: Прилог трагању за античким коренима Ваљева (Александар Лома), Ваљевска епископија у „Извештенију“ из 1735. године (Недељко Радосављевић), Ослобођење Палежа 1804. године (Владимир Кривошејев), Снабдевање и исплата оружја и војне опреме током Првог српског устанка (Милић Милићевић), Подгорски рудници у 19. веку (Даница Милић), Развој стрељаштва у ваљевском крају – 1880–1914. (Зоран Трипковић), Богдан Јанковић, професор и директор српске гимназије „Дом науке“ у Солуну (Милан Трипковић), Ваљево у рату 1914. (Богумил Храбак), Школа за нудиље и чуварице здравља у Ваљеву (Милорад Радојчић), „Одметници“ и „Ослободиоци“ (Бојан Димитријевић). У оквиру рубрике Прилози, објављени су следећи радови: Ваљевска мукада са асовином (Марија Исаиловић), Путовања по пределу србском 30-тих година 19. века (Мирко Бојанић), Прилог проучавању учешћа Ваљеваца у првом Српско-турском рату 1876–1877. (Нинослав Станојловић), Учитељи и наставници каменичке основне школе од 1919. до 1996. (Селимир Тимотић), Народна књижница и читаоница у Ваљеву од 1933. до 1996. године (Драгана Лазаревић–Илић), Одузети манастирски и црквени поседи у ваљевском крају по аграрној реформи 1946. године (Снежана Радић). У Гласнику су објављени и Прикази: Једно погрешно тумачење старије историје Ваљева (приказ књиге – Божин Јаневски: Од античке Балбе до Валве; приказивач др Синиша Мишић), Српско–албански односи у историографији (реч са промоције књиге – Ђорђе Борозан: Велика Албанија – порекло, идеја, пракса; приказивач др Љубодрог Димић), Тридесет бројева гласника Историјског архива Ваљево (приказ библиографије – Владимир Кривошејев: Библиографија прилога штампаних у Гласнику Историјског архива 1–30) – са пописом посебних издања

Архива: приказивач Недељко Радосављевић), Мирослав Перишић: Ваљево, град у Србији крајем 19. века (др Љубодраг Димић). У оквиру рубрике Из рада Архива објављен је прилог Снежане Радић: Фонд ОНО у Ваљеву – 1944–1947, одељење за радне односе. На крају, објављени су In memoriam и дугогодишњих сарадника Гласника, др Милана Сикирице и др Марије Исанловић.

Група аутора: БИОГРАФСКИ ЛЕКСИКОН ВАЉЕВСКОГ КРАЈА, књига 1, свеске 3 и 4 (Б–Г и Г–Д), Ваљево, Колубара, 1997,–216 и 217–292

Две свеске прве књиге Биографског лексикона, са биографијама истакнутих становника ваљевског краја, као и људи који су својим радом оставили трага у Ваљеву, од најранијих времена до данас. Биографије распоређене по азбучном реду. Свеска број 3 почиње наставком биографије бега Асана Булића, чији је први део објављен у другој свесци, а завршава се почетком биографије Јеврема Гавриловића. Свеска број 4 почиње наставком Гавриловићеве биографије, а завршава се биографијом Милутин–Лује Данојлића.

КОЛУБАРА, ВЕЛИКИ НАРОДНИ КАЛЕНДАР ЗА ПРОСТУ 1997. ГОДИНУ, Ваљево, Колубара, 1997, 264

Популарно приређен годишњак забавног карактера, са текстовима разноврсне тематике, међу којима се налази и већи број радова са истгориографском садржином, од популарно писаних, до научних студија: Међу њима се издвајају: Колубара – једна именована прича (Александра Лома), Позорнишни послови Милована Ђ. Глишића (Зоран Т. Јовановић), Лончаничка земљорадничка задруга (Милорад Радојчић), Рођени, венчани, умрли 1897 (Борислав Вујић), Старер Вести: Најстарији трагови седелачког живота на подручју Колубаре (Жељко Јеж), Ваљево средином 18. века (Олга Зиројевић), Некадашњи свештеници, трговци и књиговесци (Мирко Бојанић), Претплатници из Ваљева и околине на књиге новине и часописе (II) (Станиша Војиновић), Гласови чика Љубиних песама у српском народу (Ђорђе Перић), Боривоје С. Стојковић (Милош Јевтић), Прилози за историју ваљевског краја (Милан Трипковић), Где су посечени ваљевски кнезови 1804. године (Владимир Кривошејев), Стара чаршија Тешњар (Доброслав Ст. Павловић), С Колубаре на Дрину (Ами Буе), Нова школска зграда у Пецкој (Момчило Исић), Споменик Ђаку прваку (Миливоје Крстић), Прва електрификација Ваљева (Александар–Кале Спасојевић), Пешаке трке у Ваљеву 1906. и 1907. године (Зоран Трипковић), Котешница, Бесмртници из Петнице (Недељко С. Савић), Ваљевски крај у Дринској бановини (Зоран Јоксимовић), Ваљево моје младости (Боривоје М. Карапанцић), Војислав–Воја Лазић (Витомир Вулетић), Значајни житељи Јабучја (Томислав Бајић), Вертепи у Ваљеву (Борислав Вујић), Етномедицина у подножју Медведника (Драгољуб Дивљановић, Драгица Топаловић и Весна Ловрић), Именски пар Остружањ и Остружница (Михаило Шћепановић), Хидроними у неким селима доњег Качера (Миодраг Јаћимовић).

Владимир Кривошејев: ВАЉЕВО, НАСТАНАК И РАЗВОЈ ГРАДА – ПРИЛОЗИ ЗА УРБАНУ ИСТОРИЈУ ОД ПРВОГ ПОМЕНА ДО СРЕДИНЕ 19. ВЕКА, Ваљево, Центрекс, 1997, 180

Монографија која третира углавном урбанистичке теме везане за положај и становништво града, од његових првих помена у средњем веку, до израде пројекта (средином 19. века) на ком се заснива и данашњи распоред улица у градском језгру. Представља критичко-аналитичку синтезу досадашњих сазнања. Садржи поглавља: Ваљевска историографија у потрази за прошлошћу завичаја, Град Ваљево, Ваљево пре Ваљева, Историјско Ваљево, У сусрет модерном граду и Краћи осврт.

МИЛОВАН Ђ. ГЛИШИЋ – СПОМЕНИЦА 150–ГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА, (приредио Велибор–Берко Савић), Ваљево, издање приређивача, 1997, 960

Споменица колажног типа. После уводног дела са пореклом породице и биографијом Милована Глишића, велики број разноврсних текстова о животу и раду Глишића, настали у различитим периодима, из пера различитих аутора, налазе се сврстани у следећа поглавља: Животни пут, Књижевне студије, огледи, критике, Фантастика у делима Милована Глишића, Паралеле, Преводи, Позоришни прикази и критике, Годишњице, Анегдоте, сећања и Посмртне почести. На крају књиге се налазе објављени документи о животу М. Глишића и његова библиографија, као и именски регистар.

Мирослав Перишић: ВАЉЕВО – ГРАД У СРБИЈИ КРАЈЕМ 19. ВЕКА (1870–1903), Ваљево, Историјски архив Ваљево, 1997, 376

Монографија о друштвеном животу Ваљева на крају 19. века обрађује превасходно проблематику друштвене историје. Настала као резултат архивских истраживања. Садржи следећа поглавља: Град и грађанин, заборављене теме српске историографије, Лепа варош по положају, И варош и град, Време када су људи обликовали град, Време када је град формирао грађанина, Загледаност у Београд, Свакодневница и Град без функције.

Михаило Шћепановић: ПЕТНИЦА, Ваљево, Колубара, 1997, 140

Целовита ономастичка студија села Петнице код Ваљева. Представља проширени магистарски рад. После уводног дела, са историјатом и географским приказом, основне теме су сврстане у оквире поглавља: Антропонимија, Микротопонимија, Зоонимија, Неке особине петничког говора, Дијалектички текстови, Закључна разматрања.